

Anerkendelse som udgangspunkt i pædagogisk praksis

- Om anerkendelse som autentisk, gensidigt engagement

Speciallærer Johannes Papanikolaou & Cand. Psych. Holger Knudsen Forman.

Hvordan kan lærere og pædagoger gøre brug af et anerkendelsesteoretisk perspektiv til arbejdet med at skabe trivsel og motivation i skolen? Dette spørgsmål belyses her med udgangspunkt i et case-eksempel, hvor der arbejdes bevidst med at tilvejebringe en dybdegående anerkendelse gennem en kombination af to centrale pædagogiske principper:

- 1) Delt engagement fremmer gensidig anerkendelse.
- 2) Autenticitet over autoritet: Autenticitet og ansvarlighed skaber grobund for en respektabel og accepteret autoritet.

Anti-skole attitude som en konsekvens af manglende anerkendelse

Når barnet/den unge vedvarende oplever en manglende anerkendelse i sin kontekst og relationer, så øges muligheden for, at der udvikles en utryghed og lav selvværdsfølelse. For at kompensere for dette ubehag, kan der udvikles en modstand mod de situationer og relationer, hvor anerkendelsen ikke indtræffer.

I en skolemæssig kontekst kan det fx betyde, at eleven vil diskreditere enten læreren, pædagogerne, klassekammeraterne eller undervisningsaktiviteterne, og derpå trække sit engagement væk fra skolen og disse forhold. Således kan eleven havne i uheldige cirkler (negative socialiseringsmønstre), hvor modstanden mod undervisningen og dens aktører kan resultere i selvforstærkende 'anti-skole' attituder.

Dette kan fx komme til udtryk som uhensigtsmæssigt undervisningsforstyrrende adfærd, en skoletræthed med manglende motivation og engagement, fravær eller en manglende tillid til, respekt for og værdsættelse af de voksne i institutionen. Hvis sådan en attitude opstår, bliver det igen endnu mere vanskeligt for fx læreren at opretholde *den gode relation* til eleven, som i praksis er nødvendig for et godt samarbejde om en frugtbar undervisningssituation.

I forlængelse heraf bliver det et centralt spørgsmål, hvordan man kan arbejde med at tilvejebringe en reel anerkendelse af eleverne og således skabe rum for gensidig tillid, respekt og værdsættelse i undervisning og skolehverdagen.

Etablering af gensidig anerkendelse – Case eksempel med rollespil i 6. klasse

"I en sjette klasse var der en gruppe af drenge, som var meget demotiveret i skolen. De gad ikke møde op til timerne, det var svært at få dem til at deltage i undervisningen og nærmest umuligt at få dem til at arbejde med undervisnings- og hjemmeopgaverne. De gav alle udtryk for, at undervisningsindholdet var enten 'kedeligt', 'ligegyldt' eller 'decideret åndssvagt'. Der var et par stykker som pjattede og forstyrrede meget i timerne, mens andre gik ind i sig selv og var inaktive indtil de fik frikvarter eller fri. Nogen udtalte at 'skolen var et skodhul' og andre at 'lærerne var nogle lede og dumme voksne'. En stigende anti-skole attitude var ved at udforme sig hos drengene, og dette blev her sat forbindelse med manglende anerkendelse."

Arbejdet med at etablere gensidig anerkendelse forudsætter at kende og erkende: At eleverne oplever at man lytter til dem, ser dem og forstår dem. Og samtidig at man erkender det særlige ved netop disse elevers væremåde og livssituation, samt hvilke særlige optagetheder de er rettet mod. Ud fra dette kendskab til eleverne bliver man bedre klar over, hvilket engagement man kan dyrke med dem, for at etablere en reel anerkendelse. (se Holgers artikel 1 i Ståbi: Anerkendelse i relationelt ungdomsarbejde):

I nærværende case kunne nedenstående profil tegnes af elevernes væremåde og optagetheder: *"Drengene havde et sjofelt sprogbrug og fandt det morsomt at udtrykke sig med bandeord. De kunne godt lide at bande af/til hinanden, men de var ikke lede og nedgørende overfor hinanden eller andre. Alligevel blev de irrettesat for deres 'grimme og beskidte' sprogbrug. Drengene brugte det meste af deres selvbestemte tid på computerspil, spillekonsoller og YouTube-videoer med forskelligt fantasy indhold."*

Ud fra dette kendskab blev det vurderet, at man kunne spille det fantasy-baserede bordrollespil 'Dungeons & Dragons' med drengene.

Denne aktivitet blev både valgt, fordi den passede til drengenes optagetheder, og fordi deres lærer selv var begejstret for spillet. Således var det lettere for læreren at være autentisk i deres fælles aktivitet. Herigennem kunne han få status som en betydningsfuld voksen: På den ene side fordi han besad en særlige viden, som drengene var interesseret i, og på den anden side fordi han lettere kunne udvise *interesse for dem* ved at udvise ægte engagement i deres optagetheder. Desuden blev det besluttet, at drengene i dette rum måtte tale som det passede dem, hvorved de bedre kunne føle sig hørt, set og forstået i deres måde at være på.

Resultat og effekt

Resultatet af denne indsats blev, at drengene glædede sig til at komme i skole for at spille rollespil og være sammen med deres lærer. I forlængelse heraf blev det øvrige undervisningsindhold tilrettelagt således, at fagmålene kunne inkorporeres i overensstemmelse med drengenes engagement. I dansk skulle de skrive noveller om deres bedrifter og persona i rollespillet, hvor de fik lov at bande så meget de ville i novellerne: Hermed blev de både respekteret i deres livsverden, og skulle ikke føle sig forkerte med deres behov for at søge grænser.

På den måde fik de afprøvet og tilfredsstillet deres 'behov for grimt sprog', hvorved det grimme sprog gled ud over tid. Elever, der før nægtede at skrive, afleverede nu over ti siders lange opgaver og arbejdede mod fagmålene. I engelsk skulle de lære at læse manualer og skrive svære ord fra bordrollespillets engelske udgave: Derved fik de opstillet et engagement-baseret ordforråd, der kunne supplere eller træde i stedet for deres sjofle sprogbrug. Hvor timerne før var larm og kaos, var de nu præget af ro og koncentration.

Således blev drengenes anti-skole attitude vendt om, og de fik genoprettet deres tillid til, respekt for og værdsættelse af skolen og de voksne, som noget der var sat i verden for at tjene dem.

Spørgsmål til lærer/pædagog teamet

- Har vi mulighed for at være autentisk i samværet med eleverne? Hvis ikke, hvilke parameter og forhold er det da, vi kan arbejde med, for at blive det?
- Hvilket engagement besidder vi, som vi kan dyrke med eleverne?
- Hvordan relatere vores interesserer sig til elevernes interesser? Hvordan kan vi få vores forskellige interesser til at danne et fælles tredje mellem os og børnene / de unge?

Forslag til videre læsning

Hedegaard, M & Chaiklin, S (2005). Radical-Local Teaching and Learning. A Cultural-Historical Approach. Aarhus University Press.

Petrovskij, A (1990). Studier i Psykologi. Kollektiv og personlighed. Progres